

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет політичних наук
Кафедра історії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор
ЧНУ ім. П. Могили
Котляр Ю. В.

« 31 » 08 2023 року

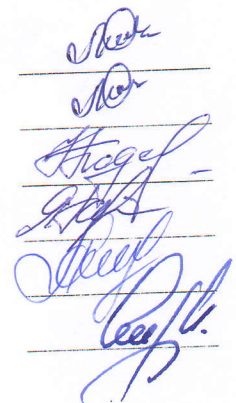
РОБОЧА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

ПЕРЕДДИПЛОМНА ПРАКТИКА

Галузь знань 03 «Гуманітарні науки»
Спеціальність 032 «Історія та археологія»

Розробник
Завідувач кафедри історії
Гарант освітньої програми
Т.в.о. директора НН ІПО
Декан факультету політичних наук
Начальник НМВ

Міронова І.С.
Міронова І.С.
Підберезних І.Є.
Зуб К. М.
Хмель А.О.
Шкірчак С.І.

ВСТУП

Переддипломна практика проводиться на VI курсі, спеціальність 032 «Історія та археологія» на базі Чорноморського національного університету імені Петра Могили.

Юридична адреса: 54003 м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10.

Переддипломна практика підсумовує та логічно завершує теоретичне навчання студентів спеціальності 032 «Історія та археологія» освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр». Переддипломна практика є завершальним етапом навчання і проводиться з метою узагальнення та вдосконалення знань, практичних умінь і навичок, оволодіння професійним досвідом і готовності майбутнього фахівця до самостійної трудової діяльності, збирання матеріалів для дипломного проєкту (роботи), його написання та підготовки до захисту.

Переддипломна практика – це пошуково-дослідна робота студентів, що виконується на основі добору науково-теоретичного матеріалу, його аналітичного опрацювання і логічно обгрунтованого викладу в дипломному проєкті.

Обов'язки студента-практиканта:

- ознайомитись і дотримуватись режиму роботи кафедри історії;
- виявляти вихованість, етичну поведінку, ввічливість, професіоналізм;
- сумлінно виконувати програму практики та індивідуальні завдання;
- у визначений термін подати керівнику практики звітну документацію про проходження практики.

Обов'язки керівника практики:

- перед початком практики проконтролювати підготовленість бази практики;
- забезпечити проведення всіх організаційних заходів: інструктаж про порядок проходження практики та з техніки безпеки, надання студентам-практикантам необхідних документів (направлення, робочу програму переддипломної практики, індивідуальне завдання на практику, методичні рекомендації та ін.), перелік яких встановлює навчальний заклад;
 - повідомляти студентам про систему звітності з практики, прийняту на кафедрі, а саме: подання письмового звіту та матеріалів виконаного індивідуального завдання;
 - забезпечити високу якість проходження практики згідно з програмою;
 - контролювати забезпечення нормальних умов праці і побуту студентів;
 - контролювати виконання студентами-практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку;
 - ознайомити студентів з графіком і режимом роботи викладачів кафедри історії;
 - забезпечити студентів необхідними документами для виконання програми і завдань практики;
 - сприяти організації доступу до інформації, яку необхідно опрацювати за програмою практики;
 - здійснювати методичне керування виконанням студентами програми практики та індивідуального завдання, надавати їм всебічну практичну допомогу;
 - допомагати студенту в уточненні та усвідомленні суті досліджуваної теми, в підборі необхідної наукової літератури та історичних джерел;
 - контролювати підготовку практикантами звітів, підготувати характеристику, відгук з оцінкою про виконану студентами роботу;
 - у складі комісії прийняти звіт і залік з практики;
 - подати завідуючому кафедрою письмовий звіт про проведення практики із зауваженнями і пропозиціями щодо поліпшення практики студентів.

Базою переддипломної практики є кафедра історії Чорноморського національного університету імені Петра Могили.

Цей вид практики проходять магістри спеціальності 032 «Історія та археологія» терміном два тижні в одинадцятому семестрі (шістнадцятому триместрі).

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Метою практики є оволодіння студентами сучасними методами і формами організації праці в галузі майбутньої професії, формування у них на базі одержаних у вищому навчальному закладі знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної науково-дослідної роботи.

Завданнями практики є:

- Поглиблення зв'язку теоретичних знань із реальним науково-дослідним процесом, використання їх у розв'язанні конкретних наукових і дослідних завдань;
- Оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні, соціальні події та явища;
- Спілкуватися державною мовою та вміти користуватися сучасними інформаційними технологіями;
- Виконувати всі вимоги керівника відносно виконання завдань практики;
- Дотримуватися індивідуального плану практики.

Розроблена програма відповідає освітній програмі та орієнтована на **формування компетентностей:**

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК02. Здатність працювати автономно.
- ЗК03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК04. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- ЗК09. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК11. Здатність проявляти творчий підхід в розробці ідей і досягнення цілей.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- СК03. Здатність презентувати та обговорювати результати досліджень і професійної діяльності у сфері історії та археології.
- СК06. Здатність здійснювати експертний аналіз в предметній області.
- СК10. Усвідомлення принципів академічної доброчесності та норм професійної етики.

По завершенню переддипломної практики студент повинен уміти:

- Працювати з науковою літературою та історичними джерелами;
- Використовуючи наявні засоби інформації, аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища;
- Володіти українською мовою для спілкування та оформлення наукової документації;
- Опрацьовувати літературу за фахом іноземною мовою;
- Здобувати інформацію зі ЗМІ, Інтернету тощо, використовувати її у професійній діяльності та соціальній комунікації;
- Визначати найважливіші зміни, що відбулися й відбуваються в житті людства;
- Порівнювати різноманітні події і процеси в історії України та у всесвітній історії.

Відповідно до освітньої програми очікувані **результати навчання** включають:

ПР02. Здійснювати рецензування, коментування, анотації наукових, науково-популярних, освітніх та публіцистичних текстів, які стосуються питань історії та археології.

ПР05. Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.

ПР11. Вміти презентувати написані тексти та робити презентації усно різної довжини та складності українською або іноземною мовами.

ПР12. Розширювати базові знання принципів проектування і застосування сучасних комп'ютерних систем та мереж в наукових дослідженнях.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

На початку практики студенти отримують інструктаж з охорони праці, наказ керівника вищого навчального закладу про проведення практики, тривалість робочого часу студентів на практиці, обов'язки студентів, викладачів та керівника практики під час її проходження.

Основні обов'язки студентів при проходженні практики:

- одержати від керівника практики консультацію з проходження практики і оформлення всіх необхідних документів;
- своєчасно прибути до місця проходження практики;
- суворо дотримуватись вимог правил охорони праці та техніки безпеки.

3. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

- Визначення тематики, термінів реалізації і очікуваних результатів досліджень;
- Визначення науково-дослідних тем;
- Складання календарного плану науково-дослідної роботи;
- Контроль за дотриманням календарного плану робіт;
- Організація проміжних апробацій результатів досліджень;
- Аналіз сучасних напрямів і технологій історичного дослідження;
- Окреслення джерельної та історіографічної бази дослідження;
- Вивчення та критичний аналіз історичних джерел по темі дослідження;
- Застосування сучасних методів і технологій історичних досліджень;
- Узагальнення результатів дослідження у формі тексту;
- Підготовка результатів дослідження до друку;
- Популяризація результатів наукових досліджень;
- Підготовка звіту про виконану роботу.

4. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

- Виконувати всі вимоги керівника відносно виконання завдань практики;
- дотримуватися індивідуального плану практики;
- обґрунтувати обрану тему кваліфікаційної роботи та скласти зміст;
- визначити актуальність теми, її мету та завдання, об'єкт, предмет, хронологічні та територіальні межі дослідження, наукову новизну обраної проблеми;
 - знайти і опрацювати наявну наукову літературу з теми кваліфікаційної роботи (приблизно 70 найменувань);
 - знайти і опрацювати опубліковані, неопубліковані, нарративні та інші історичні джерела, а також матеріали періодики з теми кваліфікаційної роботи (приблизно 30 найменувань);
 - написати теоретико-методологічну базу дослідження (визначити основні підходи, принципи та методи дослідження);
 - дослідити і написати, згідно з планом, основні розділи кваліфікаційної роботи;
 - написати вступ і висновки;
 - оформити список використаних джерел і літератури та посилання у тексті кваліфікаційної роботи.

На розсуд керівника переддипломної практики студенту може бути запропонована інша послідовність виконання основних етапів проходження практики, що передбачає більш глибоке вивчення тих розділів, які безпосередньо пов'язані з обраною темою кваліфікаційної роботи.

5. НАВЧАЛЬНІ ПОСІБНИКИ

1. *Богдашина О. М.* Джерелознавство історії України: питання теорії, методики, історії. Харків : «Вид-во САГА», 2008. 214 с.
2. *Воронов В. І.* Джерелознавство історії України. Курс лекцій. Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетровського університету, 2003. 336 с.
3. *Зашкільняк Л. О.* Методологія історії від давнини до сучасності. Львів, 1999. 227 с.
4. *Зашкільняк Л. О.* Сучасна світова історіографія: Посібник для студентів історичних спеціальностей університетів. Львів: Вид-во «ПАІС», 2007. 312 с.
5. *Історичне джерелознавство: Підручник / Я. С. Калакура, І. Н. Войцехівська, С. Ф. Павленко та ін.* Київ : Либідь, 2002. 488 с.
6. *Калакура Я. С.* Українська історіографія. Київ : Генеза, 2004. 496 с.
7. *Колесник І. І.* Українська історіографія, XVIII – початок ХХ ст.: Навч. посібник для вузів. Київ: Генеза, 2000. 254 с.
8. *Колесник І. І.* Українська історіографія: концептуальна історія. Київ: Інститут історії України НАН України, 2013. 566 с.
9. *Конончук І.* Джерелознавство: Навчально-методичний посібник. Ніжин : НДПУ ім. М. Гоголя, 2004. 88 с.
10. *Макарчук С.* Писемні джерела з історії України. Курс лекцій. Львів : Світ, 2009. 352 с.
11. *Міронова І. С.* Методичні рекомендації з написання, оформлення та захисту курсових і кваліфікаційних робіт для магістрів спеціальності «Історія та археологія» для денної та заочної форми навчання : метод. рек. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2023. 68 с. (Методична серія ; вип. 413).
12. *Рюзен Й.* Нові шляхи історичного мислення. Львів: Літопис, 2010. С. 56–78.
13. *Стефанюк Г. В.* Джерелознавство: опорні конспекти і самостійна робота. Навчально-методичний посібник для студентів Інституту історії, політології і міжнародних відносин (заочна форма навчання). Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника», 2013. 129 с.
14. *Цехмістрова Г. С.* Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2003. 240 с.
15. *Яковенко Н.* Вступ до історії. Київ: Критика, 2007. 375 с.

6. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

У ході переддипломної практики студент повинен отримати загальне уявлення про особливості наукового дослідження і придбати конкретні професійні навички за базою проходження практики, використовуючи спеціальні знання, отримані в процесі теоретичного навчання.

До початку переддипломної практики рішенням випускової кафедри за студентом попередньо закріплюється тема кваліфікаційної роботи (з призначенням наукового керівника), яка в процесі проходження практики (глибокого вивчення об'єкта дослідження) повинна бути остаточно сформульована.

У період проходження переддипломної практики студент має дотримуватися таких вимог написання кваліфікаційної роботи:

- визначити актуальність теми наукового дослідження та його практичне значення;
- здійснити історіографічний аналіз: визначити принципи систематизації наукової літератури та дати оцінку об'єктивності наукової інформації;
- одержувати нову наукову інформацію та впроваджувати її в науково-дослідну роботу;
- користуватися усіма видами каталогів та довідковою літературою;
- працювати з науковою літературою в мережі Internet;
- використовувати в науковому дослідженні краєзнавчий матеріал;
- опрацювати архівні джерела із визначеної теми дослідження;

- застосовувати комплекс загальнонаукових, спеціально-історичних та джерелознавчих методів у процесі історичного дослідження;
- узагальнити результати дослідження у формі тексту;
- скласти список використаних джерел та літератури з теми дослідження.

Отримані після проходження студентом переддипломної практики результати можуть бути доповнені або відкориговані в ході захисту звіту про практику і застосовані в ході остаточного написання кваліфікаційної роботи.

На етапі написання звіту про проходження переддипломної практики перед студентом стоять наступні завдання:

- Визначити стан наукової розробки проблеми, джерелознавчу базу та теоретико-методологічну основу, обрані для виконання кваліфікаційної роботи;
- вивчити наявний у вітчизняній та всесвітній історії досвід і визначити можливості його використання з досліджуваної проблеми;
- зібрати, опрацювати та проаналізувати історичну інформацію за темою кваліфікаційної роботи;
- використовуючи результати, отримані в процесі аналізу та узагальнення вихідних матеріалів, підготувати обґрунтовані висновки, рекомендації та пропозиції і представити їх на обговорення фахівців кафедри.

7. ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

- Метою контролю за проведенням практики є виявлення й усунення порушень, недоліків і надання допомоги студентам з виконання програми практики;
- контроль зі сторони університету здійснюється завідуючим кафедрою історії та безпосередньо керівником практики;
- поточний контроль здійснюється керівником практики. При цьому контролюються: відвідування студентами Чорноморського національного університету ім. Петра Могили, виконання завдань індивідуального плану, складання звіту, своєчасність початку і закінчення практики.

8. ВИМОГИ ДО ЗВІТУ

Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми та індивідуального завдання. Форма звітності – письмовий звіт, підписаний і оцінений безпосередньо керівником практики. Письмовий звіт разом з іншими документами й матеріалами практики подається на рецензування керівнику практики від кафедри.

Звіт має містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, висновки і пропозиції.

Звіт оформлюється згідно з єдиним стандартом щодо оформлення документації, повинен бути надрукований (без помилок та виправлень) з одного боку білого паперу формату А4 (210x297 мм). Аркуш звіту повинен мати поля: ліворуч – 25 мм, верхнє – 20 мм, праворуч – 15 мм, нижнє – 20 мм. Загальний обсяг звіту повинен складати близько 10 сторінок друкованого тексту. Титульна сторінка звіту видається кафедрою.

Звіт повинен включати наступні матеріали:

- титульна сторінка;
- індивідуальне завдання на практику;
- основна частина (звіт про конкретну виконану роботу згідно з програмою практики);
 - висновки і пропозиції;
 - додатки (у разі необхідності).

Звіт з практики захищається студентом (з диференційованою оцінкою) в комісії, призначеній завідуючим кафедрою. Залік приймається в університеті протягом тижня після закінчення практики. Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і залікову книжку студента.

Студенту, який не виконав програму практики без поважних причин, може бути надано право проходження практики повторно при виконанні умов, визначених керівником практики. Студент, який у підсумку отримує негативну оцінку з практики в комісії, відраховується з університету.

Підсумки практики обговорюються на засіданні кафедри історії.

9. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Послідовність звітування студентом така.

Наступного дня після завершення переддипломної практики студенти-практиканти здають керівнику практики всі звітні документи для їх попередньої оцінки. Упродовж тижня після завершення практики на кафедрі відбувається підсумковий залік, на якому студенти перед комісією захищають матеріали практики. Комісія призначається рішенням кафедри і складається з завідуючого кафедрою, провідного спеціаліста даного напрямку та керівника практики від кафедри історії. На заліку присутні всі студенти-практиканти.

Для підведення підсумків практики та кінцевої оцінки роботи студентів-практикантів керівник практики інформує комісію про фактичні терміни початку та завершення роботи, склад групи студентів, які пройшли практику, їх дисципліну, а також з інших питань організації та проведення практики. До захисту практики допускаються студенти, які повністю виконали завдання програми практики та вчасно оформили звітну документацію.

При кінцевій оцінці результатів практики враховується попередня оцінка керівника практики від кафедри та результати захисту підсумкової роботи практики.

Загальна оцінка за практику – 100 балів, із них 30 балів студент безпосередньо може набрати на заліку.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Результати проходження практики студентом оцінюються за наступними критеріями:

- наявність всіх необхідних документів, що супроводжують процес проходження практики;
- наявність обов'язкових формальних елементів звіту;
- самостійність виконання звіту;
- глибина виконання завдання практики;
- обґрунтованість ідей і висновків, висунутих студентом;
- успішність захисту звіту з практики студентом.

Підсумкова оцінка практики може бути визначена за допомогою наступної шкали:

«Відмінно» (90–100 балів): наявні всі необхідні документи з практики з усіма реквізитами; звіт написано самостійно з дотриманням формальних вимог; завдання практики виконані і висвітлені повністю; студентом продемонстрований високий рівень обґрунтування власних ідей, висновків, творчий підхід; звіт захищено успішно та отримано відповіді на запитання зі звіту.

«Добре» (82–89, 75–81 балів): наявні всі необхідні документи з практики, проте деякі реквізити відсутні; звіт написано самостійно, але деякі формальні вимоги порушені; завдання практики виконані і висвітлені не всебічно; студентом продемонстрований високий рівень обґрунтування власних ідей, висновків, проте вони суперечливі чи взаємовиключні; звіт захищено успішно, із зауваженнями.

«Задовільно» (67–74, 60–66 балів): наявні всі необхідні документи з практики, проте деякі реквізити відсутні чи зазначені недостовірні дані; звіт засновано на плагіаті без використання посилань та/або деякі формальні вимоги порушені чи недотримані взагалі; завдання практики виконані і висвітлені не в повному обсязі; студент продемонстрував схильність до механічної копіювання чужих ідей, висновків, вони суперечливі чи взаємовиключні; звіт ледве захищено через малоадекватні відповіді на запитання для захисту.

«Незадовільно» (35–59, 1–34 балів): відсутні один чи більше документів з практики, деякі реквізити відсутні чи зазначені недостовірні дані; звіт повністю засновано на плагіаті без використання посилань та/або багато формальних вимог порушено чи недотримано взагалі; завдання практики пророблені і висвітлені не належним чином; студент продемонстрував схильність до механічної копіювання чужих ідей, висновків, вони суперечливі, взаємовиключні і можуть бути майже не пов'язаними з матеріалами практики; звіт не захищено через неадекватні відповіді на запитання для захисту і слабку орієнтацію в матеріалах звіту.

Шкала рейтингової оцінки знань

Семестр / триместр	Вид роботи	Бали
11 / 17	<u>Проходження практики:</u>	
	- обґрунтування теми кваліфікаційної роботи і написання вступу;	10
	- написання першого розділу кваліфікаційної роботи;	10
	- написання другого розділу кваліфікаційної роботи;	10
	- написання третього розділу кваліфікаційної роботи;	10
	- написання висновків до кваліфікаційної роботи;	10
	- оформлення списку використаних джерел та літератури;	10
- підготовка анотації до кваліфікаційної роботи.	10	
	Разом:	70
	<u>Документація і захист результатів практики:</u>	
	- підготовка документації і звіту про проходження практики згідно з індивідуальним завданням;	
	- звіт студента-практиканта про проходження практики перед комісією, призначеною завідуючим кафедрою історії.	30
	Всього	100

Зразок титульної сторінки звіту

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Факультет політичних наук
Кафедра історії

ЗВІТ
З «ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ»

Студент _____ групи

(прізвище, ім'я, по батькові)

Час проходження практики –
з _____ до _____ 20__ року

Місце проходження практики –
Чорноморський національний
університет імені Петра Могили

Керівник від Чорноморського
національного університету
імені Петра Могили
д. і. н., проф.
Міронова Ірина Сергіївна

Студент _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

прибув на підприємство, організацію, установу

Печатка
підприємства, організації, установи „____” _____ 20__ року

(підпис) (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Вибув з підприємства, організації, установи

Печатка
Підприємства, організації, установи “ ____ ” _____ 20__ року

(підпис) (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Відгук і оцінка роботи студента на практиці

(назва підприємства, організації, установи)

Керівник практики від підприємства,

організації, установи _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Печатка
« ____ » _____ 20__ року

Висновок керівника практики від ЧНУ імені Петра Могили про проходження практики

Дата складання заліку „____” _____ 20__ року

Оцінка:
за національною шкалою _____
(словами)

кількість балів _____
(цифра і словами)

за шкалою ECTS _____
Керівник практики від ЧНУ ім. Петра Могили

(підпис) (прізвище та ініціали)

Примітка: Індивідуальне завдання – перший аркуш у звіті студента (двосторонній при роздрукуванні)

Місце кутового штампа
ЧНУ ім. Петра Могили

КЕРІВНИКУ

НАПРАВЛЕННЯ НА ПРАКТИКУ
/є підставою для зарахування на практику/

Згідно з угодою від „___” _____ 20___ року № ____, яку укладено з

(повне найменування підприємства, організації, установи)

направляємо на практику студентів ___ курсу, які навчаються за напрямом підготовки (спеціальністю)

Назва практики _____
Строки практики з „___” _____ 20___ року
по „___” _____ 20___ року

Керівник практики від кафедри, циклової комісії _____

(посада, прізвище, ім'я, по батькові)

ПРИЗВИЩА, ІМЕНА ТА ПО БАТЬКОВІ СТУДЕНТІВ

М.П. Керівник практики ЧНУ ім. Петра Могили

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

Звіт керівника практики**ЗВІТ**

щодо керівництва переддипломною практикою студентів VI курсу
кафедри _____ факультету _____

Відповідно до наказу ректора ЧНУ мною з _____ до _____ 20__ року
здійснювалося керівництво переддипломною практикою студентів у таких
зкладах (установах) _____

Всього під моїм керівництвом практику проходило _____ студентів.

Мною проведено _____ індивідуальних консультацій та _____ групових.
Загальна характеристика та оцінка роботи студентів

Підсумкова оцінка студентів за переддипломну практику:

Практика засвідчила, що під час підготовки студентів необхідно
звернути увагу на

Загальні зауваження та пропозиції щодо організації та проведення
переддипломної практики

Підпис _____

Дата _____